

Novellaíró pályázatra beérkezett pályamunka

98. pályázat

2017.

Eszmélés

A légnymás szinte minden levegőt kipréselt a mellkasából. A hátán feküdt, és a felette elterülő sötétkék nyári égboltot nézte, melynek tiszta felületét csak egy-egy felhőpamacs törte meg, illetve még valami, amely egyre terebélyesedett, és amelyre agya csak nagyon lassan kínlódta elő magából a megfelelő kifejezést.

Füst.

Ismét pislákolni kezdő tudata kétségbeesetten kezdett válaszok után kapkodni a semmiből rázúduló kérdésekre. Hol van? Miért fekszik? Honnan jön a füst? Miért nem hall semmit valami tompa morajlason kívül, amely mintha egy kút mélyéről érkezne? Majd elméje egy szemvillanás alatt sokkal fontosabb kérdésekre bukkant: él egyáltalán? Meg tud mozdulni?

A karjával kezdte. Mintha nem is az övé lett volna, de valami határozottan megmozdult a teste mellett. Láb. Szintén alig érzékelhetően, de volt összeköttetés. Istennek hála. Akkor itt az ideje végre levegőt venni.

Mintha egy veszett kutya harapott volna a bordái közé. Iszonyatos, égő érzés, a levegőből, minden matéria közül a legfinomabból, fogak lettek és tör lett, és csak szúrtak mélyen az oldalába.

A legrosszabb azonban a fájdalommal párhuzamosan a fejébe zúduló emlékek árja volt. Ágyúörgés, puskaropogás, csatakiáltás. A menekülés káosza, a nehéz ágyúkkal küszködő lovak az Ördög-patak mentén. Hirtelen az is eszébe jutott, mire gondolt, mikor végre kijutottak a völgyből: arra, hogy bár a statisztika szerint már régen vereséget kellett volna szenvedniük, ők mégis kitartottak, és most, mikor majd biztonságba kerülnek, újra fognak szerveződni, és ismét nekimennek a labancnak (mámorító volt még csak gondolni is erre az avittasan sértő szóra, amelyet soha nem mondhatott ki, talán csak Karlt piszkálta vele játék közben, már előre borzongva attól, mi lesz, ha az beárulja apjánál, a nádornál), a muszkának, mindenkinek, mert még a számok, hön szeretett számai sem állhatnak útjába a magyar népnek, Kossuth apánknak, a szabadságnak... Ezt a gondolatmenetét rombolta szét az ágyúgolyó, amire most már emlékezett, és így emlékezett arra is, miért nézi még mindig az eget, miért nem próbálta még elfordítani a fejét.

Nem akarta látni a becsapódás következményeit. Nem akarta látni, de a menekülés ösztöne egyre erősebbnek bizonyult. A fülét fedő feszes, vízmorajból, szélzúgásból és gőzsípolásból álló hártya kezdett felszakadozni, így már hallotta a fejvesztett futás hangjait, melyek mellette suhantak el, és mikor végre-valahára a gondolatait borító köd utolsó foszlányai is elillantak, felfogta, hogy neki is rohannia kell. Megpróbált felállni, úgy, ahogyan egy sebesült állat (ó, azok a vadászatok a Papával!) igyekszik kuporgó helyzetéből valamiféle vánszorgásra váltani. A fájdalom vérebei újra az oldalába martak, és miközben lassan, remegő tagokkal kiegyenesedett, egyidejűleg értette meg azt, hogy csak a bordái sérültek, és azt, hogy ez éppen elég ahhoz, hogy ne tudjon elizskolni a közeledő ellenség elől.

Óvatosan megfordult. A tüzérségi üteg, amelynél szolgált, már a visszavonulás kezdetén felbomlott, idáig közvetlen felettesével és az ágyújukkal jutott el. Utóbbi ott is állt, láthatóan épségben, a tizedes maradványai viszont nélkülözték még a halvány lenyomatát is annak, hogy valaha egy élő, lélegző, hús-vér ember állt belőlük össze.

Egyszerre tolt torkába az epe, és öntötte el szemét a könny, miközben csak arra tudott gondolni, micsoda fenyítést fog kapni a tizedestől, mikor az meglátja, hogy nem rögzítette megfelelően az ágyú kötelét a lószerszámhoz, ezért a kötel most a földön hever, a ló pedig sehol.

Egyenesen felé tartó patadobogás és idegen nyelvű ordítózás rázta fel a bénultságból. Istenem, a kozákok azok? De nem, egyszer csak felismerni vélte a nyelvet, és aztán meglátta a lovasokat is.

A lengyel dzsidás szinte meg sem állt, úgy mérte fel a helyzetet. A fiú látta, ahogy szeme először az ágyú felé villan, majd reá szegeződik.

– Gyere.

Erős akart lenni, mint a harcok során végig, hogy ne a piarista gimnázium óvó falai közt lelkesen a matematikába mélyedő tizenöt éves fiút lássák benne, hanem az igazi szabadságharcost, de üvöltött a fájdalomtól, ahogy a lovas a nyeregbe emelte. Mikor a lengyel újra vágta fogta hátságát, már arra gondolt, bár maradt volna az óvó anyaföldön fekvé, csendbe és mozdulatlanba burkolódzva. A paták minden egyenes dobbanásából a kínok egyenes ösvénye vezetett a bordakosarába. Alighanem el-elájult, mert még akkor sem tért teljesen magához, mikor végre megálltak.

A dzsidás segítséget kapott, így már ketten igyekeztek úgy leemelni, hogy a lehető legkevésbé terheljék az oldalát. Amikor végre újra a hátán feketett – feje kicsit megemelve –, arra gondolt, hogy bárcsak örökre így maradhatna.

Lassan körülnézett. Felismerte a mocsarat, amely mellett nemrég még felvonult a sereg, de arra nem emlékezett, hogy vajon innen már akkor sem látszottak Seges várának tornyai, vagy csak most, a sűrűsödő füstfelhők miatt nem képes kivenni őket a láthatáron. Ahogy még tovább forgatta a fejét – mellkasa tiltakozva égett –, meglátta a hadvezetést.

Alig pár méterre tanácskoztak tőle. Bem most először valóban „apónak” tűnt a számára, mintha a nád közt bujkálás piócaként szívta volna ki belőle mindazt az életerőt, amelyet máskor, a lován ülve, embereit irányítva és biztatva sugárzott. A fiú érezte, hogy van még valami baj az elé táruló képpel (talán hiányzik valaki a tábornok környezetéből, aki máskor mindig ott szokott lenni a közelében?), de ekkor egy alak magasodott fölé, aki eltakarta előle a vereség mérséklésének, a hadiszerecsé megfordításának, vagy a jó ég tudja, minek a lehetőségein tanakodó főtiszteket.

A kormos arcú honvéd mérhetetlenül fáradtnak tűnt. Nehézkesen leguggolt.

– Felcserünk nem maradt. Megnézlek én.

Figyelte a másikat, majd – talán csak azért, hogy elterelje figyelmét a fájdalmas pillanatról, amikor a katona ujjai kitapogatják sebesülését – megkérdezte:

– A végén győzni fogunk?

A honvéd megmerevedett, de nem nézett rá.

– Mert hát... előbb-utóbb meg kell nyernünk az egyik háborúkat. Egyszer vége kell, hogy szakadjon ennek... bármit is mond a statisztika.

Hangja a végére elcsuklott, kiskiúsan könnyörgővé vált, nem tudott neki parancsolni, bárhog is próbálta.

Kényszerű doktora most végre a szemébe nézett. Mintha egy bátorítónak szánt mosollyal próbálkozott volna, de a szemében lakozó és onnan kicsorduló elkeseredettség ezt rögvest le is törölte az arcáról.

– Nem tudom – felelte végül. – Nem értek a tudományhoz, de azt felérem ésszel, hogy ha örökké nagyobb erők ellen vesszük fel a harcot, akkor örökké el fogunk bukni. A csatamezőn biztosan. – Kis szünet után folytatta. – Azt viszont nem tudhatom, és talán senki más sem, hogy nem ez lesz-e az a fiaskó, amiből végre tanulunk.

Azzal ujjai elkezdtek kitapogatni a fiú bordáit.

Levegőért kapkodva ült fel az ágyban. Mintha elpattant volna egy rugó, amely addig vízszintesben tartotta. Nagyon lassan értette csak meg, hogy álmodott. Miközben légzése egyenletesebbé vált, szíve pedig az addigi fejvesztett dörömbölés helyett újra finoman kopogott mellkasa ajtaján, azt is fel tudta idézni, mit látott.

Megint visszatértek azok az átkozott képsorok. Nem is valódi álom ez, hiszen pontosan úgy történik benne minden, ahogyan akkor, 1849. július 31-én történt. Vagy legalábbis ahogyan emlékszik arra a napra. Napközben annyi másra tud gondolni, annyi mással tud foglalkozni, éjjel mégis ezek a pokoli percek a leggyakoribb látogatói. De talán most már véget fognak érni.

Óvatosan hallgatódzni kezdett, hogy nem ébresztette-e fel Líviát. Oldalra fordította a fejét, és a függönyön beszüremkedő fénypázmák vizsgálatából arra jutott, hogy már nem érdemes

megpróbálnia visszatérni Morpheusz karjaiba. Bár ezek a karok ma éjszaka amúgy sem ölelték, hanem sokkal inkább fojtogatták.

Óvatosan átlendítette lábát az ágy peremén, mire éles fájdalom nyilallt az oldalába. Valószínűleg még nem ébredt fel egészen, ezért kerítette hatalmába egy pillanatra a hadszíntér pánikja. Csak nehezen jutott eszébe, hogy alighanem a pár nappal ezelőtti párbajban szerzett sebe sajog. Mindegy, hadd sajogjon, legalább az arca sértetlen maradt. Ezt az a kurafi már nem mondhatja el magáról.

Kicsit még üldögélt az ágy szélén, és hallgatta, hogyan erősödik körülötte egyre jobban Pest zaja. Patadobogás és kocsikerekek zörgése. Egy rikkancs kiáltásai. Azt nem tudta kivenni, melyik újságot hirdeti, de a hangtól felötlött benne, hogy ha minden igaz, a mai, 1867. május 28-i Budapesti Közlöny lapjain már ott szerepel, hogy ő, Keleti Károly, a Földmívelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium osztályvezetője kerül az újonnan létesülő Statisztikai Hivatal (formája szerint minisztériumi ügyosztály) élére.

Keleti. Pár évvel ezelőtt még Klette volt. A családi névváltás után szinte gyermeki örömet érzett, valamiféle diadalittassággal is megfűszerezve, amíg öccse, Gusztáv halkan, a maga finom módján nem emlékeztette mindannyiukat arra, hogy ezt csak most tették meg, amikor már nem kellett aggódni a következmények miatt, nem pedig korábban, a sötét ötvenes években.

De hát mit lehet ezzel az egész helyzettel kezdeni? Lassan húsz éve már, hogy fegyvert fogott Magyarországért. És ha akkor még csak a kamaszos hevület is állt döntése hátterében, tudta, ha úgy hozná az élet, hogy szükség lenne rá, most is újra megtenné. Csak a lelkesedése nem izzana a régi hőfokon: elég halált látott ahhoz, hogy többé ne várjon semmi jót egy háborútól. És bár keserű belegondolni, de igaza lehetett a sebét ellátó honvédnek. Talán 48–49-ből tanultak. Rosszabb napjain úgy vélte, hogy a megalkuvás képességét sajátították el, a jobbakon úgy, hogy a megegyezését. Most jobb évek jártak és jobb napok, így utóbbi érzés gyakrabban fészkelte be magát a szívébe. Persze voltak olyan események, amelyekkel nehezebben tudott megbarátkozni. A következő alig pár nap múlva lesz esedékes. Tudja mindenki, milyen fő az, amelyre majd felkerül a korona. Arad, Batthyány. Börtön, Bach. De most már béke és fejlődés is. Magyar szívű császárné, magyar urak az ország élén. Talán őt is majd csak a történelem lesz képes megítélni és elhelyezni a nemzet emlékezetében. Mint ahogyan Keleti Károlyt is. Mert reméli, hogy olyan tudományos munkát fog tudni végezni, melynek eredményei fennmaradnak és hasznára válnak a magyarságnak. Nagy terve van új hivatalával.

Ideje felkelni.